

ARANIZDA SELÂMI YAYIN!*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn.,, Kemâ yenbağî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ فَإِنَّهُ يَكْتُبُ
لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَيُقْضَىٰ لَهُ أَلْفُ حَاجَةٍ وَيَخْرُجُ مِنْ
ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ
(أبو الشيخ في الثواب عن أبي هريرة)

RE. 57/11 (İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi felyüsellim, feinnehû yüktebü lehû

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

*elfü hasenetin, ve yukdâ lehû elfü hâcetin,
ve yahrucu min zünûbihî, keyevme veledethü
ümmühû.)*

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanâtı, ikramâtı, nimetleri dünyada âhirette üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihan saadetine cümlenizi nâil eylesin...

Peygamberimiz SAS Efendimiz Hazretleri'nin her birisi cevherler gibi olan kıymetli hadîs-i şeriflerini okumak ve dinlemek üzere toplandık.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahabının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in müşidleri olan ulemâ-i muhakkikîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye; Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, Sünnet-i Seniyye-i Nebvî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir *Fâtihâ*, üç *Ihlâs*- ı *Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım, buyurun!

a. Giderken Selâm Vermek

Okuduğumuz hadîs-i şeriflerin Arapçasını, kaynaklarını merak edenler olabilir diye her zaman söylüyoruz; bugünküler 57. sayfanın 11. hadîs-i şerifi ve devamıdır.

Dersimizin başında Arapçasını okumuş olduğumuz hadîs-i şerifi, Ebü's-Şeyh Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ فَإِنَّهُ يَكْتُبُ
لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَيُقْضَىٰ لَهُ أَلْفَ حَاجَةٍ وَيَخْرُجُ مِنْ
ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

(أبو الشيخ في الثواب عن أبي هريرة)

RE. 57/11 (*İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi, felyüsellim, feinnehû yüktebü lehû elfü hasenetin, ve yukdâ lehû elfü hâcetin, ve yahrucu min zünûbihî, keyevme veledethü ümmühû.*)

(*İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi*) “Sizden biriniz toplantı yerinden, başkalarıyla beraber oturduğu yerden kalktığı zaman...”

Meclis demek, toplantı yapılan, oturulan yer demek; yoksa Büyük Millet Meclisi gibi bizim hatırımıza gelen bina, sıralar, kapılar, nöbetçiler hatıra gelmesin. Üç kişi bir kenara otursa, çimenin üstüne otursa bile orası meclis olur; aslında toplantı yeri, oturma yeri demek. Bir kimse birkaç kişiyle beraber oturuyor; tamam, orası meclis olur. Ne demek?

Mahall-i cülûs demek, oturma yeri demek.

Kelimelerin lisanlara geçtiği zaman mânalarında değişmeler olur, onları bilmek lazım.

“—Sizden biriniz oturma yerinde arkadaşlarıyla oturduğu yerden kalktığı zaman...”

¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.145, no:25436; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.407, no:2465.

Arkadaşlarıyla olmasa olmaz mı? Olur. İnsan bir yere otursa, orası yine meclistir. Benim şimdi meclisim burası. Ben kendim şimdi minberin üstüne cülûs etmişim, oturmuşum; burası benim meclisim. Bir kişinin de meclisi olur. Padişahın meclisi tahtıdır; meclis yani oturduğu yer tahtıdır. Ama burada birkaç kişi olduğunu anlıyoruz.

(*İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi*) “Sizden biriniz oturma yerinden kalktığı zaman, (*felyüsellim*) selâm versin!”

Demek ki selâm verecek insanlar da var.

“—Birkaç kişiyle beraber oturulmuş olan yerden, sizden biriniz kalktığı zaman selâm versin.”

Ne diyecek? En kısası; (*Es-selâmü aleyküm*) der. Ondan sonra da selâmın daha sevaplı şekillerini de söyleyebilir: (*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu'llâh*) Daha da sevaplısı: (*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû*)

“—Selâm versin!” diyor.

Sebebini de şöyle açıklıyor sevgili Efendimiz, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri:

(*Feinnehû yüktebü lehû elfü hasenetin*) “Çünkü, bu selâmından dolayı ona bin hasene yazılır.”

1000, 999'dan sonra gelen rakam. (*Es-selâmü aleyküm*) diye selâm verdiği için bin tane hasene yazılır. (*Ve yukdà lehû elfü hâcetin*) Ve onun bin tane hâceti görülür.”

Hâcet demek, “ihtiyaç duyduğu şey” demek.

“Yapılsa, olsa da

işim yürüse...” diye istediği her şeye hâcet derler.

“—Allah tarafından bin tane hâceti reva edilir, işi görülür, istediği, ihtiyaç duyduğu şey verilir.” demek.

(*Ve yahrucu min zünûbihî*) “Ve bu adam günahlarından çıkar, (*keyevme veledethü ümmühû*) annesinin onu doğurduğu gündeki gibi çıkar.”

Bebek annesinden doğduğu zaman nasıl oluyor; sıfır günahlı, bebek daha, yavru, daha dünyaya yeni geliyor, hiç günahı yok; hiçbir suçu, kabahati, günahı yok. İnsan masum ve İslâm fıtratı üzere doğmuş oluyor. İnsan böyle çıkar.

Ne güzel... Allah'ın ikramları ne kadar çok üzerimizde!.. Ne mutlu bize ki elhamdülillah müslümanız! Bu ikramlar başkasına yok. Oturduğu yerden kalkıyor, “*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâh!*” diyor veya “*Es-selâmü aleyküm!*” diyor.

Bazı kimseler, ben gezdiğim yerlerden hatırlıyorum; bir yere girdiğin zaman “*Es-selâmü aleyküm!*” diyorsun, anlıyorlar, tamam; “*Ve aleyküm selâm*” diyorlar. Kalkıp da “*Es-selâmü aleyküm!*” deyip gideni anlamıyorlar; “Hoppala... Bu yeni gelmedi ki, giderken niye selam veriyor?” diyorlar. İşte bundan selam veriyor. Bilmiyorsan öğren, bak hadîs-i şerifte böyle bildiriliyor.

Bizde bir toplantı yerine girildiği zaman da selâm

verilir, dönüp çıkıldığı zaman da selâm verilir. Bu hadîs-i şeriften bunu öğrenmiş oluyoruz ve ne kadar sevap kazandığımızı anlıyoruz.

Muhterem kardeşlerim!

Zaten biz cenneti nasıl kazanabiliriz? Cennete biz nasıl girebiliriz de cennette bir karış toprağımız nasıl olabilir? O incili, mercanlı, yakutlu, zümrütlü, zebercetli köşklere nasıl sahip olabiliriz? Olamayız.

Parasını nasıl ödeyeceğiz? Mümkün mü? Ödeyemeyiz.

İşte Allah böyle sevaplar veriyor veriyor, bunları biriktiriyor biriktiriyor; insan oraya gittiği zaman Allah... köşkler, havuzlar, hûriler, hizmetçiler, nimetler, izzetler, itibarlar... Her şey öyle oluyor. Allah'ın lütfundan... Allah biraz da kendisinin yaptığı gayrete bağlamış. Hepsi Allah'ın lütfundan ama biraz da çalışsın diye, “Şöyle yaparsan veririm, böyle yaparsan veririm...” diye... Sebepsiz değil; kul biraz kendisi hüsnü niyetini gösterecek,

biraz müslüman olsun, biraz gayrete gelsin, biraz çalışsın, olur olmaz olmasın diye... Ama yine düşünecek olursak; neden böyle bir selâma Allah çok sevap veriyor, muhterem kardeşlerim, onu da biraz düşünelim! “Selâm küçük bir şey mi, değil mi?” diye düşünelim.

b. Selâmı Yayın!

Peygamber SAS Efendimiz Medine'ye geldiği zaman, insanlara orada vaaz verirken, konuşurken ilk söylediği sözlerden birisi bu.

Buyurmuşlar ki:²

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ
وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ
تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ

حم . ش . لك . طب . ق . ض . ه . ت . صحيحٌ وعبد بن حميد والدارمي وابن سعيد وابن زنجويه (عن
عبد الله بن سلام)

RE. 495/4 (*Yâ eyyühe'n-nâs! Efşü's-selâm, ve at'imu't-taâm, ve sülü'l-erhâm, ve sallü bi'l-leyli ve'n-nâsü niyâm; tedhulü'l-cennete biselâm.*) Bu mübarek sözlerinin mânâsını açıklayayım, sonra konu üzerinde daha geniş konuşmaya devam edelim: (*Yâ eyyühe'n-nâs*) “Ey insanlar, ey ahali, ey halk! (*Efşü's-selâm*) Selâmı *ifşâ* ediniz! Yâni, selâm vermeyi yayınız; açıkça, önünüze gelene ‘*Es-selâmü aleyküm!*’ diyerek selâm veriniz ve bu selâm verme adetini de yaygınlaştırınız, yayınız!”

(*Ve at'imut-taâm*) “Ve yemek yediriniz!

(*Ve sülü'l-erhâm*) Ve akrabalarınızı kollayınız,

² Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.652, no:2485; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1083, no:3251; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.451, no:23835; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.405, no:1460; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.176, no:7277; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.257, no:35847; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.424, no:8749; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.502, no:4422; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.179, no:496; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.418, no:719; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Teheccüd*, c.I, s.110, no:7; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.280; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.620; İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.235; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXIX, s.104; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâreh*, c.IV, s.26, no:418; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.152; Abdullah ibn-i Selâm RA'dan. *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.118, no:25693.

akrabalık bağlarına riayet ediniz, onlara yardımcı olunuz, sıla-i rahim yapınız!”

(*Ve sallû bi'l-leyli ve'n-nâsü niyâm*) “İnsanlar uykuya daldıkları, uydukları zaman, geceleyin herkes uykudayken, siz namaz kılınız!”

(*Tedhulü'l-cennete bi-selâm.*) Burada *tedhulûne*'nin *nun*'u düşmüş. Çünkü emrin cevabı oluyor. Bunları, bunları yapın diye emir verildikten sonra, böyle yaparsanız; (*tedhulü'l-cennete biselâm.*) “Cennete selâmetle, sağlıklı, esenlikle girersiniz.” buyuruyor.

Neden? Selâm, tanışmaya sebep olur; tanışma, birlik ve beraberliğe sebep olur; böylece insanlar arası muhabbet kuvvetlenir, insanlar birbirleriyle dost olurlar; muhabbetli bir toplum, cemiyet, millet, ümmet olur ve hayırlı şeyler yaparlar diye.

İslâm'da muhabbete, sevgiye, kardeşliğe sebep olan her şey sevap; günaha, ayrılığa, dargınlığa sebep olan her şey de yasak. Meselâ, üç günden fazla küs durmak yasak. İki kişinin arasına laf getirip ara bozmak yasak, çok büyük günah.

Dinin ana hedeflerini, emirlerini anlamak istersek:

Allah müslümanların birbirlerini sevmesini, birbirlerine kucak açmasını, birbirlerini dost tutmasını, muhabbeti istiyor; düşmanlık, ayrılık, gayrılık, kin, adavet, çekişme ve çatışmayı da sevmiyor. Allah'ın öğrettiği şeylerin özeti, hülâsası bu.

Burada da, insan meclisten kalkıp gidiyor, (*Es-*

selâmu aleyküm) “Selâm sizin üzerinize olsun!” diyor, en kısası bu.

Ne demek *selâm*? Sadece bir işaret mi?

Hayır! *Selâm*, cennetin ismi. Cennetin adı *Dâru’s-selâm*. Allahu Teâlâ Hazretleri’nin ismi; Esmâü’l-Hüsna’sında *es-Selâmü’lMü’minü’l-Müheymin* diye sayıyoruz. *Selâm*’ın İslâm’daki mânası çok yüksek. (*Es-selâmü aleyküm*) “*Es-selâm*, yâni Allah’ın selâmı sana olsun!” dediğin zaman, sen karşındaki insana dünyadaki her türlü rahatlığı, huzuru, âfiyeti, ahirette de nimeti, cenneti istemiş oluyorsun. ”Selâm olsun sana!” dediğin zaman, “Cennetlik ol!” demiş oluyorsun; ta oraya kadar gidiyor.

Onun için, bizim kelimelerimizin yerini tercüme başka kelimeler karşılamaz. ”Günaydın”, “*Guten tag*”, “*Good morning*” ve saire, bunlar karşılamaz.

Good morning ne demek?

“—İyi sabah” demek. “İyi sabahlamak” demek. E ne olacak, iyi sabahlama... İyilikten maksat ne? Ama “*Es-selâmü aleyküm!*” dediğin zaman çok güzel şeyler temenni etmiş oluyorsun.

Demek ki meclise geldiğimiz zaman selâmet dileyeceğiz, “*Esselâmü aleyküm!*” diyeceğiz. ”Ey mecliste oturan insanlar! Ben hepinizin hayrını, saadetini, selâmetini istiyorum; dünyada âhirette hayırlara gark olun, nimetlere dalın, Allah’ın lütfuna erin, bahtiyar olun.” demiş oluyoruz. Onlardan ayrılırken de son temennimiz yine o oluyor; onlara en güzel şeyleri temenni etmiş oluyoruz. Güzel bir arada

olmak, güzel bir ayrılmak olmuş oluyor.

Hatırınızda kalsın; bir yerden dönerken de, ayrılırken de “*Esselâmu aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!*” gibi selamlaşmayı unutmayın!

c. Tilâvet Secdesi ve Şeytan

Bugünkü hadîs-i şeriflerin ikincisi:

Bu da hadis kitaplarının kıymetli ve sahih olanlarında yazılmış diğer bir hadîs-i şerif. Ebû Hüreyre RA rivayet etmiş.

Ne buyurmuş Peygamber Efendimiz:³

إِذَا قرأ ابنُ آدمَ السَّجْدَةَ فَسَجَدَ اعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ
يَبْكِي يَقُولُ يَا وَيْلَهُ أُمِرَ ابنُ آدمَ بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ
فَلَهُ الْجَنَّةُ وَأُمِرْتُ بِالسُّجُودِ فَأَبَيْتُ فَلِيَ النَّارُ

(حم.م.ه.حب.ق.عن أبي هريرة)

RE. 57/12 ((*İzâ karâe’bnü âdeme’s-secdete fesece, i’tezele’s- şeytânü yebkî, yekülü: Yâ veylehû umire’bnü âdeme bi’s-sücûdi fesece, felehü’l-cennetü; ve ümirtü bi’s-sücûdi, feasaytü feliye’nnâru.*)

³ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.227, no:115; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.344, no:1042; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.443, no:9711; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.180, no:1487; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.521, no:1945; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.289; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.V, s.60; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.349, no:981; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.312, no:3516; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.324, no:3834; Ebû Hüreyre RA’dan.

(*İzâ karâe'bnü âdeme's-secdete*) “Âdemoğlu Kur'ân-ı Kerîm'de bir secde ayetini okuduğu zaman...”

14 tane âyet-i kerîme var, orada o âyeti okuduğumuz zaman secde etmemiz gerekiyor, Allah secdeyi emretmiş oluyor veya secde etmek müsait olmuş oluyor. O bakımdan Kur'ân-ı Kerîm'de “secde âyetleri” denilen bu âyetleri okuyunca insanın kalkıp secde etmesi lazım!

Eğer secde edecek bir abdesti yok, durumu müsait değilse; (*Semi'nâ ve ata'nâ şufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr*) demesi lazım.

“—Duyduk, işittik yâ Rabbi! Affet bizi! Biz sana döneceğimizi biliyoruz. Durumum müsait olmadığı için, zemin zaman müsait olmadığından yapamadım ama aklımda...” demiş gibi oluyor bu duayı okuduğu zaman.

Secde ettiği zaman secdede ne kadar Sübhanallah okuyacaksa okuyacak, secdeden kalkınca ondan sonra onun bir de duası var, onu da etmek lazım.

“Âdemoğlu yani Hz. Âdem'in evlâdı cinsinden olan biz insan cinsi, insanlardan birisi, müslümanlardan birisi secde ayetini okuduğu zaman, (*fesecede*) kalkıp secde etti mi...”

Ne olur? Ne diyor Peygamber Efendimiz: (*İ'tezele's-şeytânu yebkî*) “Şeytan ağlayarak onun yanından ayrılır.”

İnsanın yanında şeytan var; ağlayarak yanından ayrılır. (*Yekûlu*) Ve der ki: (*Yâ veylehû*)

“Yazıklar olsun! (*Umire’bnü âdeme bi’s-sücûdi*) Âdemoğlu secde etmekle emrolununca, (fesece) secde etti. (*Felehü’l-cennetü*) Secde ettiği için cennetlik olacak, cennete girecek.”

(*Ve ümirtü bi’s-sücûdi*) “Ben de secde etmekle emrolunmuştum, Allah bana da ‘secde et’ diye emretmişti. (*Feasaytü*) “Ama ben dinlememiş, âsi gelmişim, âsi olmuşum. (*Feliye’n-nâru Beni de Allah cehennemlik etmişti, ben cehenneme gideceğim.*” diye ağlayarak gider, Âdemoğlu secde etti diye.

Mâlum, şeytanın secde etmemesi ne zaman oldu?

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِيسَ أَبَا وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

(البقرة: ٣٤)

(*Ve iz kulnâ li’l-melâiketi’scüdû li-âdeme fesece* illâ iblîse ebâ ve’stekbera ve kâne mine’l-kâfirîn.) [Hani biz meleklerle (ve cinlere): Âdem’e secde edin, demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, böylece kâfirlerden oldu.] (Bakara, 2/34)

Âdem AS’ı yarattığı zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri meleklerine emretti, dedi ki:

“—Âdemoğlunu eşref-i mahlûkât olarak yarattım, buna secde edin.”

Meleklerin hepsi topluca Âdemoğluna secde ettiler. Allah emrettiği için melekler söz

dinlediler, secde ettiler. Yalnız İblis aleyhillâne, şeytan secde etmedi. İmtina eyledi, ibâ eyledi, ‘yapmam’ dedi, kibirlendi. Ve Allah’ın sevmediği bir mahlûk oldu.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, İblis’e:

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ

بِيَدَيَّ

(ص:٧٥)

(Kàle yâ iblîsü mâ meneake en tescüde limâ halaktü bi-yedeyye) “Ey İblis, sen benim özene bezene, iki elimle yarattığım bu Adem AS’a, bu müşerref varlığa, secde et dediğim halde secde etmedin; seni secde etmekten ne men etti, ne sebeple secde etmedin?” (Sad, 38/75) deyince, şeytan dedi ki:

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ

طِينٍ

(ص:٧٦)

(Kàle ene hayrun minhu) “Ben bu Adem’den daha hayırlıyım. (Halaktenî min nârin ve halaktehû min tîn) Beni ateşten yarattın, onu topraktan yarattın.” dedi. (Sad, 38/76)

Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne ukalâlık etti, âsi geldi, söz söyledi. Onun üzerine Allah da onu huzurundan tard eyledi, kovdu ve cehennemlik eyledi.

O da dedi ki:

“—Bana müsaade et, imkân ver, ben de bu Âdemoğlunu aldatayım.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri de şeytana Âdemoğlunu aldatma imkânını o istediği için verdi. Tabii her şeyde hikmeti var. Hikmetine binâen... İsterse verir, istemezse vermez. Her şeye kadir... Verdi ve dedi ki:

قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ
مِنْهُمْ لَا تُؤْمِنُ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ

(الأعراف: ١٨)

(*Kâle'hruc minhâ mez'ûmen medhûran lemen tebiake minhüm leemleenne cehenneme min-küm ecmaîn.*) [Allah buyurdu: Haydi, yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık! Andolsun ki, onlardan kim sana uyarsa, sizin hepinizi cehenneme dolduracağım!] (A'raf, 7/18)

Şeytanı cehenneme atacak, şeytana uyanları da cehenneme atacak; cayır cayır ebedî yanacaklar.

“—Seni atacağım, bir de sana o Âdemoğullarından kim tâbi olursa onları da yakacağım!” diye bildirdi.

İyi, salih, mü'min kulların şeytanın vesvesesine kanmayacağını, şeytanın vesvesesinin onlara tesiri olmayacağını da âyet-i kerîmede bildirdi:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ
رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

(النحل: ٩٩)

(*Innehû leyse lehû sultânün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevakkêlûn*) “Hiç şüphe yok ki imanı sağlam olanların üzerinde ve Rabbine tevekkül edip dayanan, bağlanan kimseler üzerinde şeytanın tesiri yoktur.” (Nahl, 16/99)

Demek ki Âdemoğluna aklını, vicdanını, fikrini, iradesini kullanıp şeytana uymama kabiliyetini ve kuvvetini verdi; şeytana da Âdemoğlunun sağından solundan, önünden arkasından gelip gidip etrafında dolaşıp ona vesvese verme imkânına müsaade etti, “Yap bakalım!” diye...

Neden yaptı bunu? İmtihan için.

Dileseydi Allah yeryüzünde bir tane kâfir bırakmazdı.

Neden bırakıyor?

Dileseydi Allah şeytansız bir âlem yaratırdı. Öyle yapmadı. Âdemoğlunu şeytanla deniyor. Bakalım o yarattığı şeytan onun sağından solundan, önünden arkasından dolanıp vesvese verince, ”fıs fıs fıs fıs, tıs tıs tıs tıs...” bir şeyler söyleyince Âdemoğlu kanacak mı kanmayacak mı diye, denemek için bu. Bundan dolayı... Bunu iyi bilersiniz.

Sonra da Allah CC bize bildirdi ki:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

(فاطر:٦)

(*Inne's-şeytâne leküm adüvvün fe'ttehzûhü adüvvâ.*) “Şeytan sizin için bir düşmandır, zararlı, sizi kandırmaya çalışan bir mahluktur. Siz de onun düşman olduğunu bilin, onu düşman belleyin, düşman edinin, aman ona uymayın!” (Fâtır, 35/6) diye nasihat etti.

Şeytan insanın içine vesvese verebilir, başka bir şey yapmaz, kulağından burnundan çekip de suçu zorla yaptırmaz; suçu insan kendisi yapar. Onun için cezaya kendisi müstehak oluyor.

Şeytan fikri verir; “Git şuraya, yap şu mel’un işi.” diye şeytan vesvese verir, allar pullar, süsler, heyecanlandırır, arzulandırır. Ama Âdemoğlu kendisini tutamadığı, gittiği için cezayı Âdemoğlu yer. Şeytan yiyecek zaten, o cehennemlik; ona tâbi olduğu için Âdemoğlu da cezayı yer. Ona uymayıp kendisini tutan kimseye de Allah büyük mükâfat verir!

Demek ki, bir bakıma şeytan bizim mükâfat kazanmamıza sebep de oluyor. Uymadığımız zaman mükâfat oluyor. Kandığımız zaman imtihanı kaybetmiş oluyoruz, o zaman günaha düşmüş oluyoruz, kötü bir şey oluyor. O halde gayet kolay müslümanın işi: Şeytanın vesvesesine uymayacak.

Yâsîn Sûresi’ndeki âyet-i kerîmede ne diyor?

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ

(يس:٦٠)

(*Elem a'hed ileyküm yâ benî âdeme en lâ ta'büdü'*ş-şeytân) “Ey Adem oğulları, biz sizinle ezelde ‘Şeytana tapmayacaksınız!’ diye ahid yapmamış mıydık?” (Yâsin, 36/60)

Ahd etti, bildirdi.

Demek ki bizim yapacağımız bir şey var: İçimizden gelen arzuların karşısında, bir arzu geldiği zaman düşünceğiz;

“—Bunu yapayım mı, yapmayayım mı? Bunun sonu hayır mı, şer mi? Bu rahmânî mi, şeytânî mi?”

Rahmânî ise, Kur'an'da emredilmişse, hadîs-i şerifte emredilmişse yapacağız.

Dün akşam bizim İlksav vakfındaki *Tabakâtu's-Sûfiyye* kitabını okumamızda geçti: Ebû Süleyman ed-Dârânî Hazretleri diyor ki:

“—Aklıma nice nice güzel fikirler, nükteler, maârif-i ilâhiyeden güzel nice şeyler gelir; ‘Âyet ve hadise uyuyor mu, uymuyor mu?’ diye onları günlerce içimde kontrole tâbi tutarım, âyet ve hadisten iki tane şahit bulmadıkça, dilimle o sözleri söylemem.” diyor.

Evliyâullah buna o kadar dikkat etmişler. Biz de bunu öğreneceğiz.

Neyi öğreneceğiz?

İçine insanın her türlü arzu gelir; bu arzulara kontrol ile yaklaşıp kendimizi kontrol edip kötü

olanları yapmamayı öğreneceğiz, kendimizi tutmayı öğreneceğiz. Mesele bu; bu kadar basit. Ama zor. Şeytanın vesvesesine kapılmamak, şeytana uymamak kolay değil. Çünkü şeytanın çağırıldığı yer tatlıdır, zevklidir, şarkılıdır, türkölüdür, içkilidir, eğlencelidir, keyiflidir, kahkahalıdır... Ama şimdiki hâli öyledir; sonu azaptır, pişmanlıktır, “Ah!”tır “vah!”tır, mahkemedir, hapisanedir, cehennemdir! Şeytan böyle bir yere çağırır. O zaman kendimizi tutmayı öğreneceğiz.

Kendimizi tutmayı nasıl öğreniriz?

Bir kere eğriyi doğruyu öğreneceğiz; hangisi sevap hangisi günah, hangisi hayır hangisi şer, hangisi Kur’ân-ı Kerîm’de, hadîsi şerifte, şeriatte var hangisi yok; bunu öğreneceğiz. Bu bir. Bilgi lazım. Eğriyi doğruyu bilmek lazım. İkincisi de; eğri olanı yapmamayı, doğru olanı yapmayı öğrenmemiz, irademizi kuvvetlendirmemiz lazım.

“—Bu neyle olur?” Tasavvufî çalışmayla olur.

“—Tasavvufî çalışmanın herkes tarafından bilinen şekli nedir?”

Ramazan’da oruçtur. Ramazan’da oruç tutuyoruz; içeceğimiz suyu bile içmiyoruz, yediğimiz yemeği bile yemiyoruz; evliyiz, hanımımızla bile yasaklar başlıyor. Demek ki Ramazan bizim irademizi kuvvetlendirme, takvâyı öğrenme, kendimizi tutmayı egzersiz yapma, idman yapma ayı.

Millet bunu bilmiyor. Millet şuarsuz oruç tutuyor. Ondandır da faydasını görmüyor tabii...

Halbuki her sene 12 aydan bir ayda, bir ay boyunca insan idman yapıyor. Bu kadar idmanlı insanın dünya şampiyonu olması lazım, pazuları kat kat olması lazım, bileğinin çok kuvvetli olması lazım, halteri kuş tüyü gibi kaldırması lazım, tuttuğunu savurması lazım! Ama idmanı güzel, usûlünce yapmadığı için bu şeyler olmuyor.

Demek ki Ramazan'da da yapacağız, Ramazan'dan sonra da dinin, tasavvufun emirlerine, tarikatın terbiyesine riayet edeceğiz, şeytana uymayacağız.

Şeytana uymamak, bir; nefse uymamak, iki. Bunu başardığı zaman insan ne güzel bir kul olur. Çok güzel, bu da hatırımızda iyice kalsın.

Biz secde âyetini okuduğumuz zaman şeytan ağlayarak uzaklaşıyor. Secde ettikten sonra artık yanımızda da duramıyor, ağlayarak uzaklaşıyor;

“—Vah yazıklar olsun buna!..”

Bize niye yazıklar olsun; sana yazıklar olsun hain, zalim!

“—Yazıklar olsun!” diyor, “Bu secde ile emrolunca secde etti, cennete girecek; ben secdeyle emrolunmuştum, secde etmemiştim, ben cehenneme gireceğim.” diye üzülerek gidiyor.

d. Kur'an Hatalı Okunursa, Melek Düzeltir

Üçüncü hadîs-i şerif:

İbn-i Abbas RA'dan. Bu hadîs-i şerifi Peygamber Efendimiz'in amcası Abbas'ın oğlu, yeğeni

Abdullah RA rivayet etmiş.

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz SAS:⁴

إِذَا قَرَأَ الْقَارِئُ فَأَخْطَأَ أَوْ لَحَنَ أَوْ كَانَ أَعْجَمِيًّا
كَتَبَهُ الْمَلَكُ كَمَا أَنْزَلَ

(الديلمى عن ابن عباس)

RE. 57/13 (*İzâ karâe'l-kàriu feahtaa, ev lehane, ev kâne a'cemiyyen, ketebehü'l-melekü kemâ ünzile.*)

(İzâ karâe'l-kàriu) “Kur’ân-ı Kerîm’i okuyan kimse Kur’ân-ı Kerîm’i okuduğu zaman, (*feahtaa*) hatalı okumuşsa, (*ev lehane*) veya hareketlerini yanlış okumuşsa...”

Bazen bakıyorsun; hoca, hatip hutbeye çıkıyor, Kâbe’de bakıyorsun yanlış okuyorlar ya... İnsan beşer, şaşıyor. Yanlış okuyorlar, hatalı okuyabiliyorlar.

“Hata ederse veyahut harekesini bozuk okursa; (vv kâne a'cemiyyen) ya da telaffuzunu Arap gibi güzel yapamazsa, bozuk telaffuz ederse...”

Mümkün olduğu kadar güzel telaffuzu öğrenecek. 'Sin' ile 'sad'ı ayıracak, 'ha' ile 'he'yi ayıracak, 'kaf' ile 'kef'i fark ettirecek bir telaffuzu bilecek. 'Ayn' ile 'hemze'yi fark etmeli.

Kâbe'nin imamı 'hemze'leri 'ayn' gibi

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.283, no;1137; Hz. Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.III, s.421. no:2498.

çatlatıyor. Yanlış okuyor ya... Arap, babadan dededen Arap, çölden gelmiş Arap; yanlış okuyor! Başka hocalarla da konuştum. Bu işi iyi bilen insanın kulağını öyle rahatsız ediyor ki... Ya bu 'hemze', bunu niye 'ayn' gibi okuyorsun? Yanlış okuyor, telafuzu bozuk oluyor.

Mümkün olduğu kadar harflerin farkını anlamalı ve o farkın telaffuzumuzda uygulanmasını sağlamamız lazım. Çünkü sen 'ha' dersin, 'he' dersin, 'hı' dersin, ayırmazsan mâna değişir. Khallâk dersen "halk edici Allah" mânasına gelir; hallâk dersen "tırış edici berber" mânasına gelir. *Khaleka* yerine *heleke* dersen "helâk oldu" demiş olursun. *Khaleka* dersen "halk etti" demiş olursun; *haleka* dersen "tırış etti" demiş olursun. Hepsi 'ha' ama mânası farklı, ayrı harf aslında...

Şimdi bizim Türkiye'ye geliyor Araplar, başka memleketten, İngiliz, Amerikalı; telaffuzundan şıp diye anlıyoruz. 'l' harflerini çıkartamıyor. Türkler'in rahatlıkla çıkardığı bazı harfleri çıkartamıyor. Telaffuzundan bakıyorsun, "Tamam, bu bilmiyor." diye anlıyorsun.

Ama iyi niyetli bir insan, Kur'an okudu, hatalı okudu veya harekesini bozuk okudu veya telaffuzunu tam yapamadı...

(*Ketebehü'l-melekü*) "Onun meleği bunun bu okuyuşunu, (*kemâ ünzile*) Kur'ân-ı Kerîm nasıl indirildiyse öyle yazar."

Defterine doğru yazar. O sûreyi yanlış, hatalı, eksikli, kusurlu okumuş bile olsa, "şöyle okudu" diye doğru yazar. Hüsnü niyetle olduktan

sonra kişinin eksikliğinden, kusurundan, dikkatsizliğinden cahilliğinden dolayı yaptığı şeyleri melek doğrutuyor, Allah affediyor. Melek kendi başına bir şey yapmaz, Allah demek ki iyi niyetine bakarak doğru yazdırıyor.

Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın kelâmı olduğu için bize düşen nedir?

Hatasız okumaya dikkat etmek, hareketlerini göz önünde tutmak, telaffuzunu da iyice yapmaya çalışmak.

Telaffuzunu iyice yapmaya çalışmak... Bir Arap'ın telaffuzuyla gayri Arap'ın telaffuzu hemen belli olur. Yabancı bir insanın gelip de Türkçe öğrenip konuşmasıyla Türk'ün konuşmasının farklı olduğu gibi, hatta Karadenizli'nin konuşmasıyla Diyarbakırlı'nın konuşmasının farklı olduğu gibi, Konyalı'nın Aydınlı'dan, İzmirli'den farklı olduğu gibi anlaşılır. Ufak tefek şeyler olabilir. Ama mümkün olduğu kadar hiç olmazsa harfleri doğru çıkarmayı öğrenmeli, aralarındaki farkı bilmeliyiz.

e. Alimin Yöneticilere Yakın Olması

Bundan sonraki hadîs-i şerif Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet edilmiş.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:⁵

إِذَا قَرَأَ الرَّجُلُ الْقُرْآنَ وَتَفَقَّهَ فِي الدِّينِ ثُمَّ أَتَى

⁵ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.289, no:1134; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.III, s.421. no:2497.

بَابِ السُّلْطَانِ تَمَلُّقًا إِلَيْهِ وَطَمَعًا لِمَا فِي يَدِهِ خَاصَّ بِقَدْرِ خُطَاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ

(أبو الشيخ في الثواب والديلمي عن معاذ)

RE. 57/16 (*İzâ karae'r-raculü'l-kur'âne, ve tefakkaha fi'd-dîni, sümme etâ bâbe's-sultânî temellükan ileyhi, ve tamaen limâ fî yedihî, hâda bi-kadri hutâhu fî nâri cehenneme.*)

(*İzâ karae'r-raculü'l-kur'âne*) “Kur'an'ı okuduğın zaman...”

Kim? Bir din tahsili yapmış olan ilim meraklısı kimse.

(*Ve tefakkaha fi'd-dîni*) “Dinde de fakih olduğu, ahkâm-ı dîniyyeyi, şeriatin emirlerini, yasaklarını öğrendiği zaman...”

Kur'an'ı öğrendi, fıkıh da okudu, ilmihâl bilgisine de sahip oldu, dinî bilgiye de mâlik oldu... Bu tahsili yaptı.

“—Bu tahsil niçin yapılır?”

Allah rızası için yapılır.

“—Yaptı ama bu nereye gitti?”

(*Etâ bâbe's-sultân*) “Sultanın, hükümdarın sarayına kapısına gitti. (*Temellükan ileyhi*) Ona yağ çekmek için, dalkavukluk yapmak için. (*Ve tamaen limâ fî yedihî*) Sultanın parasına puluna, hazinesine, elindeki bahşişine tamah ettiği için...”

“—Gideyim de, şirin görüneyim de, kendimi

beğendireyim de bir kese altın alayım...” diye bir hevesle...

(*Hâda bi-kadri hutâhu*) “O zaman, o yol boyunca attığı adımlar miktarınca, (*fî nâri cehenneme*) cehennemin ateşine dalar gider...”

“—Sen Allah’ın sevdiği din ilmini yağcılık için, dalkavukluk için, para kazanmak için, bahşış almak için mi yapıyorsun?” diye attığı her adımla cehennemin ateşin içine biraz daha dalar, her adımda biraz daha dalar... Yani çok kötü bir şey yapmış oluyor.

Alim, ilim öğrenen insanlar, talebeler ilmi Allah rızası için öğrenecek, bir... Kimseye yağcılık yapmayacak, dalkavukluk etmeyecek, iki... Kimseden dinini satıp para sağlamaya çalışmayacak, dini mukabilinde maddî kazanç, çıkar sağlamaya gayret etmeyecek, üç. Din alimliğinin, dinî bilgileri öğrenmenin şartı bunlardır. Allah rızası için öğrenecek. Hak bildiği şeyi herkesin karşısında söyleyecek.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

⁶ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.527, no:4344; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.471, no:2174; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1329, no:4011; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.19, no:11159; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.551, no:8543; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.352, no:1101; Hâmidî, *Müsned*, c.2, s.331, no:752; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.247, no:1286; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.358, no:1448; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.305; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1330, no:4012; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.282, no:8081; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.II, s.166, no:1596; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.93, no:7581; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.248, no:1288; İbnü’lCa’d, *Müsned*, c.I, s.480, no:3326; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.V, s.176;

أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

(د. ه. عن أبي سعيد حم. ه. طب. عن أي أمامة ن. عن سمرة حم. ن. هب. ض. عن طارق مرسل)

RE. 76/11 (*Efdalü'l-cihâdi kelimetü hakkın inde sultânin câir*) “En faziletli, en üstün, en sevaplı cihad, zalim hükümdarın karşısında takır takır hakkı söylemektir.”

Susmayacak, söyleyecek. Söylüyoruz, diyoruz ki...

Hükümdar şimdi kim? Reisicumhur, başbakan, yardımcısı filanca, falanca...

Yanlışta, “Bak bu böyle olmaz. Burası eksik, burası olmadı.” diye söylemesi lazım.

Hakkı söyleyecek, yağcılık çekmeyecek, Allah rızası için öğrenecek. Bir de öğrendiklerinden maddî çıkar sağlamaya çalışmayacak.

“— *Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm. Bi'smi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm.*” diyor, elini kulağına koyuyor, Kur' an okuyor; önünde mendil... “Ben Kur' an okuyorum, çıkın bana paraları!”

Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.337, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.370; Ebû Ümâme RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.161, no:4209; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.314, no:18850; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.435, no:7834; Ziyâü'l-Makdîsî, *elEhâdîsü'l-Muhtâre*, c.III, s.230, no:123; ed-Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ'*, c.I, s.238, no:427; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.421, no:2939; Târık ibn-i Şihab Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.64, no:5511 ve c.XV, s.923, no:43588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.172, no:457; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.198, no:3981.

Olmaz! Para kazanmak için olmuş oluyor. Bu tarzda... Bundan başka şekillerde de itibarlı bir insanın yanına gidip ona kendisini beğendirip dinî faaliyetinden dolayı para almak da aynı duruma geldiği anlaşılıyor. “Oradan biraz bahşış alırım” diye hükümdarın sarayına gittiği zaman, attığı her adımda cehennemın ateşin içine dalmış oluyor.

Allah alimlerimizi has, hâlis, sırf Allah rızası için ilim öğrenen, hakkı söylemekten geri durmayan, maddî menfaat beklemeyen, namuslu, yüksek seciyeli, karakterli alimler eylesin; şaşkırtmasın, yanıltmasın...

Bir başka hadîs-i şerifte de bu mânalar çok nasihat edilmiştir. “—Alimlerin en kötüsü sultanın yanına gidendir.”

Alimlerin en kötüsü siyasetçinin, başkanın, filancanın yanına gidendir. Neden? Onda menfaat var, iktidar var, para var, pul var, imkân var, memuriyet verir vs. vs.

“—Hükümdarların en iyisi de alimlerin huzuruna gidendir.”

O da niye gidiyor? Hakkı öğrenmek istiyor. “Gideyim de şu mübareğin elini öpeyim de nasihatini alayım...”

Mesela Selçuklu sultanı, koca sultan, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri'nin yanına gelmiş, kaç sefer... Bazen kabul etmemiş. Hükümdar etrafında askerleriyle geldiği zaman kabul etmemiş. Bir seferinde de gelmiş oturmuş, susmuş. Evine gelmiş, ne desin, bir şey denmez.

Ben de bazen, söz söylemem gereken insanlar evime geliyor, “Şimdi evime gelmiş, burada tepelemeyeyim şunu...” diyorum, bir şey demiyorum. Ne diyeyim; evime gelmiş, mahcup etmek işime gelmiyor.

Herhalde öyle, söz söylememiş. Hükümdar da demiş ki:

“—Bana nasihat et!”

Bakmış ki konuşmuyor Mevlânâ, boynunu eğmiş, duruyor. Ne desin? Evine gelmiş, bir şey de söylemek istemiyor, demek ki kırmamak istiyor. Madem evine gelecek kadar bir nezaket göstermiş, basiret göstermiş, edep göstermiş...

“—Bana nasihat et.”

Kaldırmış başını, demiş ki;

“—Ben sana ne nasihat edeyim ki; sana nimetleri Allah ikram ediyor, sen şeytana kulluk ediyorsun!”

Lafa bak! Hükümdara söylüyor bunu!

Büyük adamlar durup dururken öyle büyük adam olmuyor.

“—Bir fukarânın işini yapıversin.” diye, divan başkanı filanca vezire veya vezîr-i âzama bir mektup yazmış. O da cevap göndermiş ki;

“—Hocam mümkün değil, divanın usûlüne aykırıdır, olmaz.” gibi bir laf...

Tabii o, fakiri dinledi, durumu biliyor, haksız olsa zaten desteklemez. Tekrar bir mektup yazmış, demiş ki;

“—Divan Süleyman’ın emrindedir, Süleyman divanın emrinde değildir.”

Adam bu lafı duyunca hemen işi yapmış.

Ne demek istedi?

Adamın adı da Süleyman’mış.

Mâlum, Süleyman AS insanlara, cinlere peygamberdi; hükmederdi. Cinler Süleyman’ın emrindeydi. Farsça’da da cin demek, div demek; cinler demek divân, divler demek. Cinler Süleyman’a tâbiydi.

“—Divân, divler Süleyman’a tâbidir, Süleyman divlere tâbi değildir.” demiş oluyor. “Cinlere tâbi değildir, o asıl yüksek olan odur.” demiş oluyor. Ama bir taraftan da; “Sen o divanın, o dairenin başkanıydın; o daire seni dinler, sen o daireyi dinlemek zorunda değilsin.” demiş oluyor. Ama nükteli konuşmuş olduğundan hemen “Başüstüne...” demiş, işi yapmış.

Fukarânın elini tutmuşlar, sultanları onlara zulmettirmemişler. Sultan geldiği zaman hakkı söylemişler, yanlış iş yaptığı zaman çıkmışlar karşısına; “Bu doğru değildir!” diye doğru yola çağırmışlar.

Neden bu sertlik? Müslümanın hâli yumuşaklık değil miydi, affedicilik değil miydi? Niye böyle yapıyorlar? İşte bu hadis-i şerifteki uyarıdan dolayı.

İslâm aliminin işi nedir? İslâm aliminin işi; iktidar sahibine nasihat etmektir, ondan menfaat beklemek değildir. Dobra dobra söyler.

Allah bizi o sevdiği yoldan ayırmasın...

f. Fâtiha'nın Başında Besmele Okunması

On beşinci hadîs-i şerife geldik.

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre,
Peygamber SAS

Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

إِذَا قَرَأْتُمْ الْحَمْدَ فَاقْرَءُوا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ فَإِنَّهَا أُمُّ الْقُرْآنِ وَأُمُّ الْكِتَابِ وَالسَّبْعُ
الْمَثَانِي وَبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِحْدَى
أَيَاتِهَا

(قط. ق. عن أبي هريرة)

RE. 57/17 (İzâ kara' tümü' l-hamdü, fak-
raû: Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm; feinnehâ
ümmü' l-kur' âni, ve ümmü' l-kitâbi, ve seb'
ü' l-mesâni, ve bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîmi
ihdâ âyâtihâ)

(İzâ kara' tümü' l-hamdü) “El-hamdü Sûresi’ni
okuduğunuz zaman, (fakraû bi'smi'llâhi'r-
rahmâni'r-rahîm) evvelinde Bi'smi'llâhi'r-
rahmâni'r-rahîm diye okuyun!”

(Feinnehâ ümmü' l-kur' âni) “Çünkü bu Hamd
sûresi Kur' ân-ı Kerîm' in annesidir, özüdür,
hülâsasıdır.” Kur' ân-ı Kerîm ' in içindeki
meâni, mânalar Fâtiha Sûresi'nde derc edilmiş,
özetlenmiştir. Kitabının başındaki fihrist

⁷ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.268, no:1043; Beyhakî, *Sü-
nenü'l-Kübrâ*, c.II, s.45, no:2486; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.312,
no:36; Ebû Hüreyre RA'dan.

gibidir. Her âyeti öteki sûrelerle ilgilidir, her harfi ilgilidir.

(*Ve ümmü'l-kitâbi*) “Ve kitabın anasıdır, (*ve seb'ü'l-mesâni*) ve seb'u'l-meani'dir.” Kur'ân-ı Kerîm'de; ‘Biz sana *seb'ü'l-mesâni* verdik, ve'l-Kur'âne'l-azîm verdik.’ diye âyet-i kerîmede bildirilen *seb'ü'l-mesâni* de Fâtiha Sûresi kastediliyor.

(*Ve bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîmi* ihdâ âyâtihâ) “*Bi'smi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm* onun âyetlerinden birisidir. Onun için, Fâtiha'yı okurken *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm* diye okuyun!

Bunun için de söylenecek çok bilgiler vardır. Ben zemini, zamanı, cemaatin durumunu düşünerek kısaca şöyle söylüyorum: Biz de Kur'ân-ı Kerîm'i okuyoruz, her rekâta Fâtiha'yı okuyoruz. Nasıl okuyoruz?

İlk rekâta eûzü-besmele çekerek okuyoruz. Ondan sonra sadece *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm* diye okuyoruz. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*'i içimizden okuyoruz, el-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn diye Fâtiha'nın öteki âyetlerini ilk rekâtlarda, akşam yatsı sabah namazlarında âşikâre okuyoruz. Çünkü *Bi'smi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm* bizim mezhebimizin imamlarına ve onların dayandıkları delillere göre Kur'ân-ı Kerîm'den bir âyettir ama Fâtiha'nın kendi âyeti değildir. Her sûrenin başında fâsıla olarak konulmuştur.

Fakat ayrıca;

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِاسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(النمل: ٣٠)

(*Innehû min süleymâne ve innehû bismi'llâhi'r-rahmâni'rrahîm*) “O Süleyman peygamberden gönderilmiş ve *Bi'smi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm* diye başlıyor.” (Neml, 27/30) diye ayet-i kerimede geçtiğinden Kur'ân-ı Kerîm' in âyetlerinden bir parçadır, diye alimlerimiz hükmetmiş olduklarından biz içimizden okuyoruz.

Ama Mâlikî mezhebinde, başka mezheplerde: *Bi'smi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm. El-hamdü li'l-lâhi rabbi'l-âlemîn. Er-rahmâni'rrahîm. Mâlikî yevmi'd-dîn...* Hatta *mâlikî* değil, *melikî yevmi'd-dîn*; çeşitli kıraatleri var, böyle okurlar. Besmeleyi de mezhepleri icabı cehren, âşikâre okurlar.

Bizim mezhebimize göre biz içimizden okuyoruz. Bu okuma emrine uymuş oluyoruz. İhtilafa, içtihat farkına göre de içimizden okuyoruz.

g. Yemek Yerken Ayakkabıların Çıkartılması

Enes RA'dan Diyor ki SAS Efendimiz:⁸

إِذَا قَرَّبَ لِأَحَدِكُمْ طَعَامَهُ وَفِي رِجْلَيْهِ نَعْلَانِ
فَلْيَنْزِعْ نَعْلَيْهِ فَإِنَّهُ أَرْوَحُ لِلْقَدَمَيْنِ وَهُوَ مِنَ السُّنَّةِ

(البزارع. عن أنس)

RE. 57/18 (*Izâ kurribe li-ehadiküm taâmuhû, ve fî ricleyhi na'lâni, felyenza' na'leyhi, feinnehû ervahu li'l-kademeyni ve hüve mine's-sünneti.*)

“—Sizden birinize yemek getirildiği, ikram olunduğu zaman, ayaklarında da pabuçları varsa, ayaklarından bu pabuçlarını çıkartsın.”

Tabii şimdiki gibi düşünmeyin. Evimiz var, halımız var, içeri giriyoruz ve saire... O zamanın şartlarını halleri düşünün; her taraf kum... İnsan normal olarak ayakkabıyla geziyor. Yemek getirildiği zaman insan kumun üstüne oturur, ayağını uzatır yemek yiyebilir.

Efendimiz diyor ki;

“—Size yemek getirildiği zaman, ayaklarında da pabuçları olduğu zaman onları çıkartsın.;”

(*Feinnehû ervahu li'l-kademeyni*) “Çünkü bu, iki ayağın rahat etmesi için daha uygundur, daha rahat bir durumdur. (*Ve hüve mine's-sünneti*) Bu sünnettendir. Efendimiz'in âdet-i seniyyesi ve doğru olan şekildir.”

⁸ *Kenzü'l-Ummal*, c.XV, s.235, no:407727; *Camiü'l-Ehadis*, c.III, s.422, no:2502.

Demek ki, yemek yerken ayağını çıkartacak, pabuçlu yememeye dikkat edecek.

Belki bu gibi şartlar kırdan bayırda, köyde kentte olabilir. Böyle yapmaya dikkat etmek lazım. Lokantada yerken insan ne yapacak bilmiyorum, mümkünse çıkartmalı, ayaklarını rahatlatmalı...

“—Sünnete uyayım, Efendimiz öyle emretmiş.” diye yaparsa, sevap kazanır.

h. İftar Duası

Enes RA’dan Dâra Kutnî rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

إِذَا قُرَّبَ إِلَى أَحَدِكُمْ طَعَامٌ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ

بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلَى
رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ سُبْحَانَكَ
وَبِحَمْدِكَ تَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(قط. عن أنس)

RE. 57/19 (İzâ kurribe ilâ ehadiküm taâmün ve hüve saîmün, felyekul: Bi’smi’llâhi, ve’l-hamdü li’llâhi, allâhümme leke sumtü, ve alâ rizkike eftartü, ve aleyke tevekkeltü. Sübhâneke, ve bi-hamdike, tekabbel minnî, inneke ente’s-semîü’l-alîm.)

⁹ Kenzü’l-Ummâl, c.VIII, s.509, no:23873; Câmiü’l-Ehâdîs, c.III, s.422, no:2500.

(*İzâ kurribe ilâ ehadiküm taâmun ve hüve sâimün*) “Sizden biriniz oruçluyken kendisine bir yemek getirilirse...” İftar vaktinde, artık oruçluydu, akşam ezanı okundu, yemek getirildi, takdim edildi. (*Felyekul*) Şöyle desin, şöyle dua etsin!”

(*Bi’smi’llâhi*) “Allah’ın adıyla, (*ve’l-hamdü li’llâhi*) Allah’a hamd ü senâlar ederek... Allah’ın adıyla ve Allah’a hamd ederek mânasına...

(*Allâhümme leke sumtü*) “Yâ Rabbi! Senin rızan için oruç tuttum, (*ve alâ rizkike eftartü*) senin verdiğin rızıkla orucumu açıyorum. (*Ve aleyke tevekkeltü*) Ve sana tevekkül ettim yâ Rabbi! Seni vekil edindim. Sen tevekkül edinmeyi seversin, sana tevekkül ettim. (*Sübhâneke*) Sen her türlü noksandan münezzehsin. (*Ve bihamdike*) Sana hamd ü senâlar ederim. (*Tekabbel minnî*) Orucumu, ibadetimi benden kabul eyle... (*Inneke ente’s-semîü’l-alîm*) Hiç şüphe yok ki duaları işiten, her şeyi bilen sensin yâ Rabbi!” demiş oluyor.

Bu duayı yazsınlar yazmak isteyenler.

بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلَى
رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ سُبْحَانَكَ
وَبِحَمْدِكَ تَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(*Bi’smi’llâhi, ve’l-hamdü li’llâhi, allâhümme leke sumtü, ve alâ rizkike eftartü, ve aleyke tevekkeltü. Sübhâneke, ve bi-hamdike, tekabbel minnî, inneke ente’s-semîü’l-alîm.*)

Üç olsun, bir daha okuyalım:

(Bi'smi'llâhi, ve'l-hamdü li'llâhi, allâhümme leke sumtü, ve alâ rizkike eftartü, ve aleyke tevekkeltü. Sübhâneke, ve bi-hamdike, tekabbel minnî, inneke ente's-semîü'l-alîm.)

Allah oruç tuttuğumuz zaman bu duayı hatırlayıp, onu da etmemizi nasip eylesin.

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
04. 07. 1993 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)



SERVER
KÜRSÜ